

Lengyel Viktor

A PÉNZ MINT KULTÚR- KINCS

Hamarosan megnyílik az első magyar pénzmúzeum

41

A titkos, ősi kincs képe minden korosztály fantáziáját megmozgatja, pedig a fizetőeszközök történetéből épp azt tanulhatjuk, hogy a pénz valójában sokkal több, mint fém- és papírtárgyak összessége. A Magyar Nemzeti Bank által életre hívott Pénzmúzeum kísérlet tesz arra, hogy megragadja a pénz valódi lényegét, és a használatához kötődő tudást elérhetővé tegye mindenki számára. Az Európa-szerte kuriózumnak tekinthető, élményközpontú intézmény átfogó képet ad a pénzről, mint kulturális jelenségről, s eközben a mindennapok során is jól alkalmazható ismereteket közvetít.

Hogyan lehetséges csorbítatlan, tudományos mélységű, de a gyakorlatban is hasznosítható tudást átadni egy olyan témában, ami annyira a hétköznapi élet részét képezi, mint a pénzhasználat? Lehetséges-e iskolás gyerekeknek, tanároknak, szülőknek és nagyszülőknek egyaránt érthető, hiteles és izgalmas módon beszélni erről a témáról? Milyen eszközzel érhető el, hogy ez a több generációt átfogó közönség el tudja engedni eddig biztosnak vélt tudását, és nyitottan fogadja az új ismereteket, megközelítéseket? A Magyar Nemzeti Bank által létrehozott, és hamarosan a széles nyilvánosság előtt is megnyíló Magyar Pénzmúzeum és Látogatóközpont többek közt ezekre a kérdésekre kínál választ.

A pénzügyi kultúra színvonala, minősége a társadalmi élet egyik meghatározó, mégis ritkán tárgyalt jellemzője. A közoktatás keretein belül csak érintőlegesen van lehetőség a téma bemutatására, a középiskolákból kikerülő – és nem gazdasági irányú képzésben továbbtanuló – fiatalok pedig könnyen lehet, hogy soha nem találkoznak többet szervezett oktatás keretein belül a pénzhasználat kérdéseivel. Ez a hiány később nagyon nehezen leküzdhető hátránnyhoz vezet, amely – természetéből fakadóan – nagyon is kézzel fogható, a mindennapokban megtapasztalható akadályokat képezhet a társadalom széles rétegeinek életében.

A PÉNZÜGYI MŰVELŐDÉS KÖZPONTJA

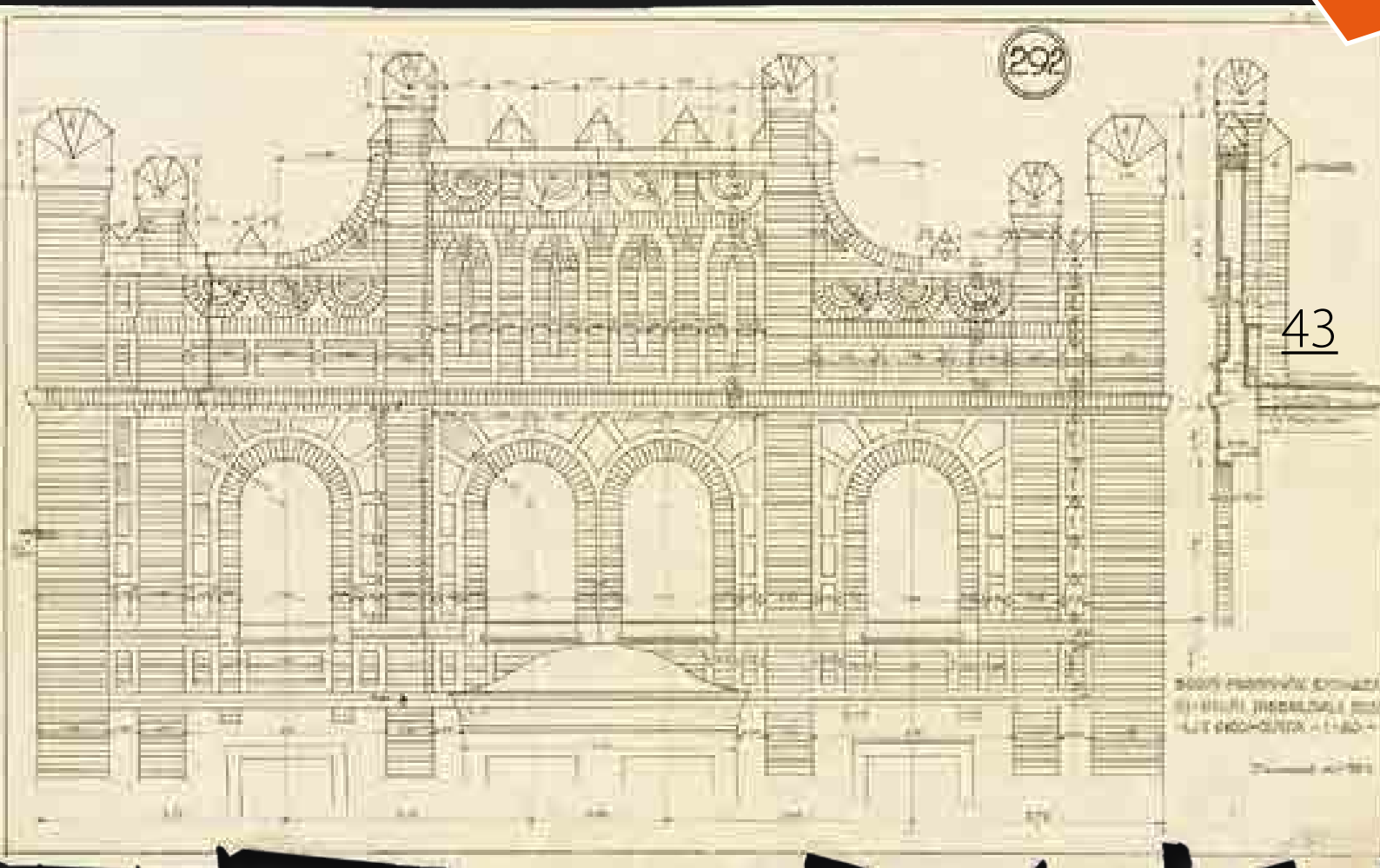
A pénzügyi kultúra fejlesztése, a pénzhasználat tudatoságának erősítése és általában a fizetőeszköz gazdasági szerepének, működésének bemutatása tehát közérdek, mely nem csak az egyes emberek, családok, de végső soron az egész ország számára komoly jelentőséggel bír. A jegybank ezt a gondolatot szem előtt tartva alkotta meg a Pénzmúzeumot, mellyel kapcsolatban a cél nem kisebb, mint hogy az intézmény idővel a pénzügyi közművelődés hazai központjává váljon. A célkitűzés bátorságát még inkább aláhúzza, hogy a Pénzmúzeum nem csupán a fizetőeszközök használatának egy szűk metszetével foglalkozik, hanem átfogó képet nyújt szinte mindenről, aminek köze van a pénzhez: ízelítőt ad a pénz kialakulásából, az érmék és bankjegyek hazai történelméből, és mély elméleti betekintést nyújt a pénz működésének logikájába, országhatárokon belüli és azokon átívelő gazdasági funkcióiba. Ez a komplex, sokrétű

ismeretanyag és a hozzá kapcsolódó gyakorlati készségek hozzásegítik a látogatókat mindennapi életkörülményeik fejlesztéséhez, és ezáltal terveik, céljaik megvalósításához, egy kiszámítható jövő megteremtéséhez.

A pénz tudatos kezeléséhez szükséges ismeretek átadása az iskolás korcsoportok esetében a leghatékonyabb, így pedagógiai okokból a pénzmúzeum az iskolás diákokra, elsősorban a középiskolásokra tekint legfontosabb közönségeként. Mivel azonban ez a kör sok tekintetben csak közvetetten szólítható meg, kitüntetett figyelem hárul a szülőkre és a tanároknak is, akikre az intézmény a múzeumpedagógiai programjaiban is számít. A pénzmúzeum azonban nem áll meg itt: a kisgyerekek és a nagyszülők generációi számára szintén speciális, a korcsoportok igényeire szabott tartalmakkal készül – ezáltal a társadalom minden rétegét elérve.

A mostani épület a felújítás után

Eredeti tervrajz az épületről (1924–1925)

AZ ÉLMÉNYEK EREJE – JÁTSZVA TANULNI

A széleskörű orientáció komoly muzeológiai és pedagógiai kihívásokat támasztott a kiállítás szakmai anyagát megalkotó szakértők elé, hiszen olyan megoldásokat kellett alkalmazniuk, melyek mindenki számára befogadható módon adják át a – sokszor meglehetősen bonyolult – szakmai tartalmakat. Talán épp a feladat komplexitásának köszönhető, hogy a pénzmúzeum európai összevetésben is egyedülálló, innovatív kiállítási koncepcióval rukkolt elő, mely a bonyolult szakmai megközelítés helyett inkább az élmények és a közvetlen tapasztalat közérthető nyelvét használja. A számos digitális megoldást alkalmazó, játékos, interaktív elemeket felvonultató kiállítótér olyan élményeket tartogat, melyek révén minden korosztály közelebb kerülhet a pénzhasználat kérdéseinek megértéséhez.

A tárlat teljes felépítése egy játékra épül, melynek során a látogatók különböző, pénzhasználatához kötődő interaktív kihívásokat megoldva virtuális vagyont, jelesül tallérokat szerezhetnek. A kiállítás útvonala öt csomópontot érint, s ezek közül mindegyik a fizetőeszközök valamely fontos aspektusát járja körbe: az első csomópont a pénz értékmérő képességével foglalkozik, a második a pénz forgalmi funkcióira, a harmadik a fizetési eszköz funkciókra koncentrál, a negyedik csomópont a világpénzek jelentőségével ismerteti meg a látogatókat, míg az ötödik a pénz kincsképző és felhalmozási szerepét mutatja be.

A kiállítás csomópontjai nem egyszerűen ábrázolják, ismertetik témájukat, hanem aktív részvételre, bevonódásra készítetik a játékosokat, akik a megszerzett ismeretekre támaszkodva képessé válnak a rájuk váró kihívások megoldására. Az egymásra épülő és egymásból nyíló csomópontok érintésével az ismeretek fraktálszerűen bomlanak ki a látogatók előtt: az egyik tudásmorzsa a másikon keresztül mélyebb értelmet nyer, s így a kiállítás útvonalán haladva a megszerzett ismeretek is egyre rétegzettebbé és sokoldalúbbá válnak. Bár a játék során gyűjtött tallérok virtuálisak,

Látványtervek a kiállításról – A terveket készítette az MD Stúdió / NARMER Építészeti Stúdió. »
A képek megjelenítése az MNB-Ingatlan Kft. hozzájárulásával.

a kiállítás bejárása után a látogatók valódi ajándékokra válthatják be azokat, melyek a múzeumból való távozás után is segíthetnek ébren tartani a megszerzett tudást és az átélt élmények emlékét.

Az általános, ismeretterjesztő szemléletű tevékenység mellett a Pénzmúzeum tudományos műhelyként is működik majd, mely a tervek szerint rövidesen aktív alakítójává válik a hazai numizmatikai és pénztörténeti diskurzusnak.

Ennek érdekében a Pénzmúzeum ad helyet többek között a Magyar Nemzeti Bank egyedülálló, mintegy 56 ezer darabos numizmatikai gyűjteményének, melyet a jegybank a jövőben újabb vásárlásokkal kíván még tovább bővíteni. A történeti teljességre törekvő kollekciónak célja, hogy a régi pénzek, értékpapírok és más numizmatikai emlékek megőrzésével, gyarapításával és bemutatásával a gyűjtemény átfogó képet adjon Magyarország pénztörténetéről.

HÁLÓZATBA KAPCSOLVA

Mint látható, az intézmény párhuzamosan számos különböző célcsoport és közönség számára kíván érdemi és hiteles ismereteket közvetíteni – ami minden tekintetben igen ambiciózus vállalkozás. Épp ezért, a hazai pénzügyi kultúra megújítására vonatkozó törekvésében a múzeum számos szövetséges szervezet támogatására is számít, és ennek érdekében komoly szervező és kapcsolatépítő munkát végez. Noha a múzeum fizikai értelemben még meg sem nyitotta kapuit, a háttérben már olajozott együttműködést tart fenn többek között a Pénziránytű Alapítvánnyal, elsősorban tanulmányi versenyek és pályázatok lebonyolítása, illetve múzeumpedagógiai programok megvalósítása érdekében. Ezen kívül a partneri hálózat része még a Magyar Nemzeti Bank Oktatási és Tudományos Kör Egyesület, a Budapest Institute of Banking, a Budapest Centre for Long-term Sustainability, az MNB-EduLab, illetve a Pallas Athéné Könyvkiadó és Könyvesbolt is. Továbbá szoros együttműködést folytat a Magyar Nemzeti Múzeummal, és több nagy hazai kulturális és oktatási intézménnyel.

A hazai együttműködések mellett a múzeum már most élő kapcsolatokkal rendelkezik számos hasonló szemléletű külföldi szervezettel is. Az intézmény többek között évek óta részt vesz az európai jegybankok pénzmúzeumainak – ESCB's Money Museums Network – nemzetközi szakmai konferenciáin, és 2021 óta már a kontinens határain túllépve, a kambodzsai jegybank pénzmúzeumával (SOSORO Museum) is szoros partneri kapcsolatot ápol. Tekintettel a kezdeti eredményekre, a jövőben ez az együttműködési hálózat még tovább bővíülhet, bekapcsolva a hazai pénzmúzeumot a modern sz e m l é l e t ű g a z d a s á g i oktatás nemzetközi vérkeringésébe.

A régi Postapalota archív fotón (ilyen volt)

PÉNZMÚZEUM

Magyar Pénzmúzeum és Látogatóközpont

A Pénzmúzeum logója

A PÉNZÜGYI MŰVELŐDÉS ÚJ KÖZPONTJA

Természetesen a Pénzmúzeumhoz kötődő nagyszabású tervek elsősorban a kulturális és szellemi élethez kötődnek, ugyanakkor egy múzeum számára a megfelelő fizikai környezet megtalálása és kialakítása szintén alapvető kérdés. Mivel a jegybank nem egy egyszerű kiállítóhelyként, inkább modern kulturális és közösségi központként képzelte el az intézményt, különösen fontos szempont volt az épület elhelyezkedése, városon belüli pozíciója és nem utolsósorban belsőépítészeti szerkezete. A választás végül a Sándy Gyula tervei alapján 1926-ban megépült egykori Postapalotára esett, mely a Széll Kálmán tér sarkán, Budapest szívében mind megközelíthetősége, mind építészeti adottságai szempontjából alkalmas választásnak bizonyult.

Az MNB Budai Központtal kapcsolatban már a megépülése után megjelenő első szakmai kritika is hangsúlyozta, hogy egyszerre hordoz tradicionális és modern értékeket – ezért a szerző már ebben az 1926-os kritikában „*kétarcú, titokzatos, tündéri várkastélyként*” emlegette. Hogy csak pár érdekességet említsünk a palota számtalan egyedi

építészeti megoldása közül: különleges, messziről feltűnő tornya egy középkori vár bástyáját idézi, a homlokzaton reneszánsz motívumok jelennek meg, míg a vakolatdíszítés a magyaros szecesszió stílusában készült. Míg az épület homlokzatán különböző historikus utalások jelennek meg, műemléki védettséget élvező belső tereiben a századelő jellegzetes hangulatú belső építészeti megoldásai köszönnek vissza.

Felbecsülhetetlen értékei ellenére, a történelem nem bánt kesztyűs kézzel az egykori Postapalotával: a II. világháború, majd az '56-os forradalom során többször súlyosan megsérült, és bizonyos részei ki is égtek. A 2017-ben kezdődő teljes felújítás fő célja épp ezért elsősorban az épület eredeti állapotának lehető legteljesebb helyreállítása volt. A külső-belső restauráció során napjaink legmodernebb építészeti technológiáit használták fel annak érdekében, hogy az MNB Budai Központ névre átkeresztelt épület ideális otthonává váljon a hagyományok és a modernitás vívmányaira egyaránt építő pénzmúzeumnak.

